Lausunto ensihoidon rahoitusvastuun siirrosta

Arvoisa sosiaali- ja terveysvaliokunta,

Lausumme Teille tuodaksemme esiin vakavan huolemme suunnitelmasta siirtää kiireettömien sairaankuljetusten rahoitus Kelalta hyvinvointialueiden vastuulle. Tällainen muutos vaarantaa yhden keskeisen terveydenhuollon tukipalvelun toimivuuden ja saatavuuden koko Suomessa.

Suomen johtava ensihoidon asiantuntija, dosentti **Markku Kuisma** (HUS), on tuonut painokkaasti esiin näkemyksensä, jonka mukaan **nykyinen Kela-korvausmalli kiireettömissä sairaankuljetuksissa on sekä toimiva että kustannustehokas**, ja että sen lakkauttaminen olisi merkittävä virhe, joka heikentäisi koko ensihoitojärjestelmän tasapainoa. Hänen asiantuntemukselleen on annettava merkittävä painoarvo.

1. Mikä kiireetön sairaankuljetus on ja miksi se on tarpeellinen

Kiireettömällä sairaankuljetuksella tarkoitetaan kuljetuksia, jotka eivät ole äkillisiä hätätilanteita, mutta joissa potilas tarvitsee terveydenhuollon ammattilaisen valvontaa tai apua matkansa aikana. Kuljetukset kohdistuvat mm. laboratorio-, kuvantamis-, poliklinikka- tai erikoislääkärikäynteihin, ja kuljetus tapahtuu potilaan kodin ja hoitopaikan välillä. Potilaat ovat usein liikuntarajoitteisia, iäkkäitä tai sairautensa vuoksi matkustuskyvyttömiä ilman saattajaa.

Vuositasolla näitä kuljetuksia tehdään arviolta **70 000 kappaletta**, ja palvelun tarve kasvaa väestön ikääntyessä. Jos palvelu lakkaa tai sen saatavuus heikkenee, monien potilaiden pääsy hoitoon vaarantuu, ja seurauksena voi olla terveysongelmien paheneminen sekä terveydenhuollon lisäkuormitus.

2. Nykyjärjestelmä perustuu Kela-korvaukseen

Kela korvaa kiireettömät sairaankuljetukset valtakunnallisesti yhdenmukaisin perustein, ja potilaan omavastuu on 25 euroa. Palvelua tuottavat yksityiset, aluehallintoviraston luvan saaneet toimijat, joilla on sopimus Kelan kanssa. Useimmilla ei ole erillistä sopimusta hyvinvointialueen kanssa.

Jos korvaukset poistuvat, **monet yritykset joutuvat lopettamaan toimintansa**. Tämä ajaisi alaa työllistävän henkilöstön työttömyyteen ja heikentäisi haavoittuvassa asemassa olevien potilaiden hoitoon pääsyä.

3. Uhka koko ensihoitojärjestelmälle

Jos kiireettömien kuljetusten tuottaminen lakkaa yksityisellä puolella, vastuu valuu väistämättä ensihoitoyksiköille. Tämä tarkoittaisi, että kiireelliseen ensihoitoon tarkoitetut ambulanssit ja henkilöstö sitoutuvat ei-kiireellisiin tehtäviin, minkä seurauksena oikean hätätilanteen hoito viivästyy. Tämä on tehottoman resurssikäytön ohella riski potilasturvallisuudelle.

4. Kilpailu-urheilu ja tapahtumat riippuvaisia yksityisistä ambulansseista

Useimmat urheilutapahtumat, massaliikuntatapahtumat ja kulttuuritilaisuudet edellyttävät ambulanssin päivystämistä tapahtumapaikalla. Tämä on turvallisuuskriteeri, joka voi olla tapahtuman luvan ehtona tai vakuutusehto. Tällä hetkellä **valtaosa näistä palveluista tuotetaan yksityisten sairaankuljetusyritysten toimesta**.

Mikäli nämä yritykset poistuvat markkinoilta Kela-korvausmallin alasajon seurauksena, **monia tapahtumia ei voida enää järjestää**. Julkinen sektori ei voi ottaa tehtävää hoitaakseen ilman kilpailutusta, sillä EU-sääntelyn mukaan kyseessä on kilpailtu palvelu. Tämä aiheuttaa:

- Urheilun ja kulttuuritapahtumien vähenemistä
- Nuorten kiinnostuksen laskua liikuntaan
- Liikunnan vähentymisestä seuraavaa lihavuuden kasvua ja kansanterveydellisiä haittoja
- Taloudellisia tappioita kunnille ja tapahtumajärjestäjille

5. Vetoamme harkintaan ja vastuullisuuteen

Korostamme, että kiireettömien sairaankuljetusten rahoituksen tulee säilyä Kelalla. Nykymalli on:

- Yhdenvertainen ja valtakunnallisesti tasa-arvoinen
- Kustannustehokas ja toimiva
- Tukee potilasturvallisuutta ja ensihoidon resursointia
- Mahdollistaa yksityisten yritysten toiminnan ja sitä kautta myös tapahtumien turvallisen toteuttamisen

Historiasta tiedämme, että toimivan palvelun purkaminen on helppoa, mutta sen uudelleenrakentaminen on vaikeaa, hidasta ja kallista. Tässä tapauksessa potilaat ja koko yhteiskunta maksaisivat laskun.

Referaatti päätöksenteon tueksi:

- Dosentti Markku Kuisma kannattaa nykyjärjestelmän säilyttämistä.
- Yksityisten sairaankuljetusyritysten toimintaedellytykset uhkaavat poistua ilman Kela-korvauksia.
- Palvelun heikkeneminen lisää ensihoidon kuormitusta ja vaarantaa potilasturvallisuuden.
- Urheilutapahtumat ja massatapahtumat eivät voi jatkua ilman yksityistä ambulanssipäivystystä.
- Julkinen sektori ei EU-sääntelyn vuoksi voi korvata näitä palveluja suoraan.

Ratkaisu: Säilytetään nykyinen Kela-korvausmalli, ja kehitetään palvelua tarvittaessa sen puitteissa.

Jali Smolander

Puheenjohtaja

Suomen Sairaankuljetusliitto SSK ry